

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Bloedproducten

1 B

2 maximumscore 2
de juist ingevulde tabel:

	wel geschikt	niet geschikt
rode bloedcellen van bloedgroep A		X
rode bloedcellen van bloedgroep B	X	
rode bloedcellen van bloedgroep AB		X
rode bloedcellen van bloedgroep 0	X	

indien vier kruisjes juist ingevuld 2
indien drie kruisjes juist ingevuld 1
indien minder dan drie kruisjes juist ingevuld 0

3 maximumscore 1
de armader, met een uitleg waaruit blijkt dat de bloeddruk in de armader laag is / lager is (dan in de armslagader)

4 B

Hormoon FGF21

5 maximumscore 1
leverader

6 C

7 maximumscore 2
voorbeeld van een juist werkplan:

- bij één groep muizen FGF21 aan het voedsel toevoegen en bij een andere groep muizen niet (onder gelijke omstandigheden) 1
- na twee weken het (gemiddelde) gewicht van de muizen in beide groepen met elkaar vergelijken 1

Chromosomen van een baby

- 8 **maximumscore 1**
47 (chromosomen)
- 9 **C**
- 10 **maximumscore 1**
gewone celdeling/mitose
- 11 **maximumscore 1**
Uit de uitleg moet blijken dat een jongen twee verschillende
geslachtschromosomen heeft / een Y-chromosoom heeft.

Koolstofdioxide in planten

- 12 **maximumscore 1**
huidmondje
- 13 **E**
- 14 **maximumscore 1**
Uit de uitleg moet blijken dat wortelcellen geen zonlicht krijgen / geen
bladgroenkorrels hebben.
- 15 **A**

Fruitvliegen

- 16 **maximumscore 1**
feromonen/(geur)stoffen (die het vrouwtje afgeeft)
- 17 **B**

Buiktyfus

---

18 maximumscore 1

De tekening bestaat alléén uit celmembraan en celwand.

Opmerking

Alleen voor een volledige tekening 1 scorepunt toekennen.

19 maximumscore 2

de juist ingevulde tabel:

	antistoffen tegen buiktyfus in het bloed		actieve immunisatie	
	ja	nee	ja	nee
Cynthia	X		X	
Elvira	X		X	

indien vier kruisjes juist ingevuld

2

indien drie of twee kruisjes juist ingevuld

1

indien minder dan twee kruisjes juist ingevuld

0

Gebarentaal

20 maximumscore 1

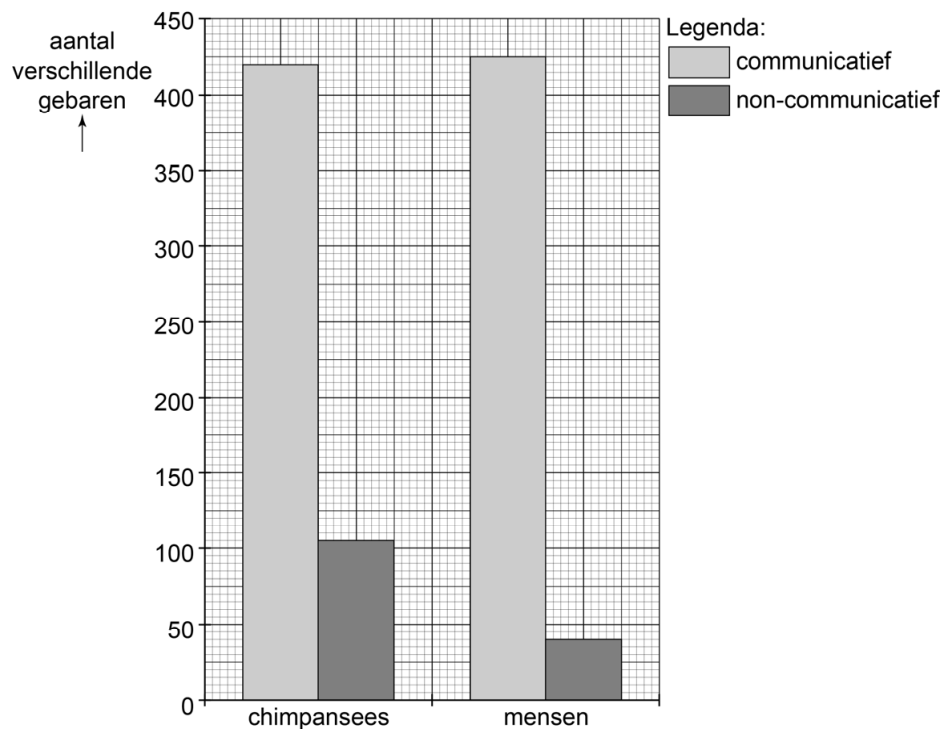
ethogram

21 maximumscore 1

klim op mijn rug

22 maximumscore 2

voorbeeld van een juist diagram:

- de verticale as is juist ingedeeld en benoemd en de staven zijn juist benoemd 1
- de aantallen zijn juist uitgezet als vier aparte of twee gestapelde staven 1

23 B

24 maximumscore 1

nee, met een uitleg waaruit blijkt dat het daarbij niet gaat om gedrag tussen soortgenoten

of

ja, met een uitleg waaruit blijkt dat de chimpansees daarbij de onderzoekers beschouwen als soortgenoten

Cassave

---

25 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord:

- plant stevig in de grond vastzetten
- voedingszouten opnemen
- water opnemen

26 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

$$67,3 \times 16,8 \text{ kJ} = 1130,64 \text{ kJ}$$

$$1130,64 \text{ kJ} \times 225 : 100 = 2544 \text{ kJ (of nauwkeuriger)}$$

- een juiste berekening van de hoeveelheid energie die de koolhydraten leveren 1
- een juiste berekening van de hoeveelheid energie voor één zak à 225 gram, uitgaande van de berekende hoeveelheid energie 1

Opmerking

Als de kandidaat beide rekenstappen in één juiste formule verwerkt met een juiste uitkomst, mogen beide scorepunten toegekend worden.

27 maximumscore 2

Voor vraag 27 moeten altijd 2 scorepunten worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

28 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de plant (door verlies aan bladeren/bladgroen) minder fotosynthese heeft 1
- en daardoor de knollen minder groeien / minder stoffen opslaan 1

29 D

30 maximumscore 1

Uit de uitleg moet blijken dat bij ongeslachtelijke voortplanting geen combinatie van erfelijke eigenschappen (van twee ouders) plaatsvindt / de erfelijke eigenschappen van de moederplant behouden worden.

31 maximumscore 1

ja, met een uitleg waaruit blijkt dat cassaveplanten (volgens afbeelding 1) bloemen/vruchten/zaden hebben

Vraag	Antwoord	Scores

Hormoonklieren in de hersenen

32	maximumscore 2	
	• (P =) hersenstam	1
	• (Q =) kleine hersenen	1
33	F	
34	D	
35	B	

Teken

36	maximumscore 1	
	Uit de uitleg moet blijken dat zoogdieren koolstofdioxide uitademen/uitscheiden.	
37	maximumscore 1	
	zenuwstelsel / zintuigstelsel	
38	maximumscore 1	
	nee, met een uitleg waaruit blijkt dat de gevonden teek een hondenteek is (en geen Borrelia-bacteriën heeft) / geen schapenteek is	
39	maximumscore 1	
	een juist levenskenmerk:	
	– groeien/ontwikkelen	
	– voortplanten	
40	maximumscore 1	
	14 (chromosomen)	
41	maximumscore 1	
	een juist kenmerk:	
	– aantal poten	
	– grootte van het lichaam	
	– vorm van het lichaam	
42	C	

Een poster over voorplanting

43 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juist antwoord:

- maakt (zaad)vocht
- voegt voedingsstoffen toe

Opmerking

Voor het antwoord “maakt sperma” geen scorepunt toekennen.

44 **A**

45 **C**

46 **C**

Kraaien

47 **maximumscore 1**

het geluid/schelden van een kraai

48 **maximumscore 1**

de juist ingevulde tabel:

	juist	onjuist
Er zijn altijd kraaien die schelden als een medewerker door het park loopt.	X	
De kraaien herkennen het masker ook als het ondersteboven gedragen wordt.	X	

Opmerking

Alleen aan een volledig juist ingevulde tabel 1 scorepunt toekennen.

49 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste aanvulling:

een medewerker met een ander type masker door het park laten lopen

50 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat de jongen dit leren van de oudere kraaien.

Goed zien

---

51 maximumscore 1

netvlies

52 C

De kattenkrabziekte

---

53 maximumscore 2

voorbeelden van juiste manieren:

- antistoffen maken
- de bacterie omsluiten/afbreken

per juiste manier

1

54 D

55 maximumscore 2

voorbeeld van juiste berekeningen:

leeftijd 0 – 10: $60 / 422 \times 100 = 14\%$ (of nauwkeuriger)

leeftijd 11 – 20: $41 / 217 \times 100 = 19\%$ (of nauwkeuriger)

leeftijd 21 – 30: $23 / 139 \times 100 = 17\%$ (of nauwkeuriger)

- de percentages per leeftijdsgroep juist berekend
- een juist antwoord gebaseerd op de berekeningen: (in de leeftijdsgroep van) 11 tot 20 jaar

1

1

Bronvermeldingen

Bloedproducten

afbeelding auteur: NATO Training Mission A female Afghan student administers an IV
Creative Commons licentie
geraadpleegd op 22 februari 2019
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=27235143>

Fruitvliegen

afbeelding geraadpleegd op 22 februari 2019
(stadium 1): door Chris Jones
<https://www.flickr.com/photos/jonesci/8589795947>
(stadium 2): door J.W. Schmidt
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Drosophila_egg.png
(stadium 3): door J. Albert Vallunen
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Drosophila_2nd_instar_larva.jpg
(stadium 4): http://www.cdb.riken.jp/en/news/2015/researches/0209_6022.html
(stadium 5): door André Karwath
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Drosophila_melanogaster_-_side_\(aka\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Drosophila_melanogaster_-_side_(aka).jpg)

Gebarentaal

afbeelding http://news.bbcimg.co.uk/media/images/76043000/jpg/_76043811_b5f1b0dd-18ee-46d7-948b-3d9a2d20a6d8.jpg

Cassave

1e afbeelding auteur: Franz Eugen Köhler, Köhlers Medizinal-Pflanzen - List of Koehler Images,
Creative Commons licentie
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=255368>
2e afbeelding auteur: "my life graphic",
Rechten via Shutterstock; Shutterstock ID 83105725

Teken

2e afbeelding auteur: Petaholmes
Creative Commons Licentie
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Life_cycle_of_ticks_family_ixodidae_nl.png
3e afbeelding WC Wheeler & CY Hayashi: The Phylogeny of the Extant Chelicerate Orders. Cladistics
14, 173–192 (1998)
DOI: 10.1006/clad.1998.0061
https://www.researchgate.net/publication/247945011_The_Phylogeny_of_the_Extant_Chelicerate_Orders

Kraaien

1e afbeelding auteur: Walter Siegmund
Creative Commons Licentie
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Corvus_brachyrhynchos_30157.jpg
2e afbeelding, John M. Marzluff et al, Lasting recognition of threatening people by wild
3e afbeelding American crows, Animal Behaviour 79 (2010) 699–707;
<https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2009.12.022>